

Nr. 6.

25. märtsil
1927.

V. aastakäik.

Väljaandja: Eesti Maakondade Liit. Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Mk. 500.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Mk. 3000, 1/2 lhk. Mk. 1500,
Pooles aastas	" 250.—	Telefon Nr. 4—72.	1/4 lhk. Mk. 800, 1 s lhk. Mk. 400.
Üksik number	" 25.—	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr 609.	Omavalitsustele 30% hinna- alandust.
1923 aastak.	" 50.—		Dokumentide kaotamise kuu- lutused Mk. 50 dokumendi pealt.
1924 "	" 300.—		
1925 ja 1926 a a	" 500.—		

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

30. märts 1917 a.	Lhk.	87
Maavalitsuste tegevus arvudes:		
Haridusosakond	"	88
Valla- ja alevivalitsuste kantselei töö lihtsustamisest. —kk—	"	92
Maavalitsuste 1927/28 a. eelarveliste kulude kokkuvõte	"	94
Maaparanduse tööd Läänemaal. — A. Saar	"	98
Välismaade omavalitsus:		
Läti vallaomavalitsuse raamatupidamisest ja aruannetes	"	99
Küsimused ja vastused	"	100
Kuulutused	"	86

Vallavalitsustele

kõiki tarvisminevaid raamatupidamise ja asjaajamise raamatuid **kõige uuemate vormide järele** mitmesuguses paksuses ehk raamatute lehti, aruande blankette, kviitungi raamatuid, teadaande lehti ja igasugu trükitöid

soovitab mõõdukate hindadega

u.-ü. „**Ühistrükikoda Rakveres**“

Rakveres, Lai uul. nr. 12.

Telef. nr. 1—35.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

———— Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. —————

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Kuulutakse maksusetaks.

Joosep Jaani p. Kusma hobusepass, väljaantud Kastre-Võnnu vallavalitsusest 14. jaan. 1921. a. nr. 93 all.

Karl Markuse hobusepass, väljaantud Kavastu vallavalitsusest 17. detsembril 1920. a. nr. 345 all.

Karl Markuse hobusepass, väljaantud Kavastu vallavalitsusest 1926. a. nr. 215 all.

Oskar Ado p. Veltmanni hobusepass nr. 535, väljaantud Saue vallavalitsusest 1921. a.

Ainult mõni eksemplar on veel saada

Eesti Maakondade Liidu kirjastusel ilmunud broschüürist

„Valla- ja maavolikogu valimisseadused“.

Üksikmüügil koju kättesaatmisega 20 mk. eksempl

30. märts 1917 a.

Päev, millal meil õnn on maaomavalitsuste 10. aastapäeva pidada, ei ole enam mägede taga. Ka lähem iseseisvuse aastapäev on juubeli aastapäev, samuti 10 aastapäev.

Neile tähtpäevadele vastu minnes ei saa unustada nende eelkäijat, neile teevalmistajat tähtpäeva, 30. märtsit 1917 a.

Kuigi õigusega meie maaomavalitsuste ja iseseisvuse sünnitajaks suur vene veebr.—märtsi revolutsioon tunnistatud, siiski on vaevalt usutav meie praegune olukord ilma 30. märtsi seaduseta. See seadus, Eestimaa kubermangu administratiivse valitsemise ja omavalitsuse ajutise korralduse seadus, mis ühendab eestlaste maaala üheks kubermanguks, mis loos kubermangu komisari juurde kubermangu nõukogu (pärast maanõukogu, maapäev nimetatud) ja maakondadesse maakonnanõukogud, missuguste nõukogude valimistest osavõtu õigus oli kõigil täisealistel kodanikkudel, on selleks hälliks olnud, milles kasvas meie maaomavalitsus ja mis pea iseseisvuseks sirgus.

Ühemeelselt läbiviidud suur vene revolutsioon paistis pea äärmistele ollustele liig süütu, vähe revolutsiooniline olema, mispärast pea pead tõstnud enamline võim oleks pühkinud vabaduse ka meil kõigi väärtustega, kui ei oleks 30. märtsi seadus võimaldanud meil seadusepäraseid omavalitsusi luua, mis õigel momendil, kui vägivalla võim lõdvenes, oma õigusi kasutasid ja väljastasid, mis iseseisvuse väljakuulutasid, mis õigel ajal sõjalise jõu organiseerisid iseseisvuse kaitseks ja — võiduks.

Kõik see oleks vaevalt usutav olnud ilma 30. märtsi seaduseta, mispärast 30. märts Eesti ajalukku kuldtähtedega tuleb kirjutada, mispärast meil kohus on 30. märtsi 10. aastapäeva 30. märtsil 1927 a. vääriliselt hinnata.

Eestimaa kubermangu nõukogu (maapäeva) ei ole enam olemas, tema ei saa enda sünnitaja aastapäeva pühitseda. Tema asemel teeb seda tema järeltulija, kõrgemvõim, Riigikogu. Maakonna nõukogud, nüüd maavolikogud, ja nende kaudu maavalitsused võivad oma eluandja 10. aastapäeval 30. märtsit vääriliselt hinnata.

Hindavad ka teised, need, kellesse 30. märtsi seadus otsekohe puutunud pole, kuid kes tema tagajärgi küll maitsenud on, need, kes omavalitsuse tööst eemale jäänud ja nähtavasti mineviku unustanud. Nende suust kuulub 30. märtsi seadusele „poo risti“, sest ta on oma ülesande täitnud, on meie rahva lunastanud enamluse ikkest ja võib minna. Nii loeme ühe maavolikogu valimisest osavõtja rühma üleskutses ainult ühe hüüdsõna: maaomavalitsuse kaotamine! Ühe suurema päevalehe eilases numbris ilmunud L. K. artiklis ei leita maavalitsustel mingisuguseid ülesandeid olema ja, et omavalitsustevastase meeoleu loomises enam edu oleks, tuuakse kümnekorda suurendatud kuluarvesid maavalitsuste kohta. Nii luuletakse Võru maavalitsusele 3 milj. margalised sõidu- ja päevaraha kulud kaela ja vassitakse kõike, et aga omaval. asi mustem oleks.

Et sarnased lipukirjad ülestõmmatakse, et niisuguste vale põhjenduste

peale tulemusi rajatakse, see on küll suureks teotuseks rahvale, kellel 30. märts on, sest need väljaastumised ütlevad ainult üht, ütlevad, et minevik on unustatud ja tuleviku peale ei mõelda.

Selles võib palju õigust olla, et maavalitsuste töös mõndagi ümberkorraldada tuleb (vaata selles asjus E. Maakondade Liidu otsused ja kirjutused „Maaomavalitsuses“) aeg on annud selleks näpunäiteid, kuid nende tarvidust rahva huvides ei saa eitada ka asjast eemal seisjad, nagu ühel ajal eelpool nimetatud kirjutustega teistes lehtedes ilmunud artiklid tõendavad, kes ei ole nende mahategemise haigusse jäänud, vaid maavalitsuste ülesandeid ja elunõudeid tunnevad. Peale igapäevaste ülesannete ei tohiks aga keski seda tööd hindamata jätta, mis meie maavalitsused vabaduse sõjas ärategid. Ilma rahva enese poolt loodud maakonnaomavalitsusteta, kes mobilisatsioonid välja kuulutasid enne, kui keskvoim end korraldada suutis, ilma maakonna val. juhtideta, kellele keskvoim volitused andis kaitseväge organiseerimiseks koha peal, ilma selle omavalitsuseta ei oleks võimalik olnud ei rekvisitsioonid ega muud abinõud — õnnelikuks võiduks vabadussõjas. Ilma nendeta ei oleks võimalikud olnud juhtumised, kus mehed läksid voo- ris ja kirjutasid vekslile alla raha saamiseks maakonna raske seiskorra korraldamiseks.

Kas ei või Eestile uued katsumise

ajad tulla? Mis teeks ta siis, kui koha peal võim puudub praeguste maavalitsuste näol? Või võib seda asetada mõni prefekt? . . . Kas tõesti selle tõe kõrva pasundamiseks isesugust 1. dets. vaja on? . . .

Ei! 30. märtsi 10. aastapäev peab lähemale tooma kõigile maaomavalitsuse tähtsusest arusaamise, tema ajaloolised teened, mitte ainult oma otsekoheste ülesannete alal, vaid ka Eesti riikluse ja tema olemasolu alal. Ilma 30. märtsi seaduseta ja ilma maaomavalitsuseta ei elaks meie praegu kümnendal Eesti Vabariigi iseseisvuse aastal.

Kuigi meil seda kõike tahetakse mõnede poolt unustada, kuigi kõigele sellele mõnede poolt mingit väärtust ei anta, siiski jääb suur pere riikliselt mõtlejaid inimesi, kes oskavad igas seisukorras tarvilisi hindamisi teha ja kes 30. märtsil 1927 a. tänulikult meeldetuletavad neid vanu tegelasi, kelle südi ja õigeaegne eeltöö meile kümne aasta eest 30. märtsi seaduse andis, aga kes ka ühtlasi loodavad, et 30. märtsi aastapäev neile samadele tegelaste, K. Pätsile, J. Tõnisonile, O. Strandmannile ja K. Astile, Riigikogus uut tõuget annab nende poolt kümneaasta eest rajatud alusmüüri kaitsmiseks ja kindlustamiseks ja kaasakisub nooremaid riigitegelasi selle alusmüüri kindlustamise tööle, mille peale meie riik seni julgesti tugenenud ja ka edaspidi tugeneda võib.

20. märtsil 1927.

Maavalitsuste tegevus arvudes.

Haridusosakond.

Haridusosakonna tegevusse kuulub: koolide ja muude haridusasutuste korralduse kava valmistamine ja nende asutuste võrgu

loomine, ettepanekute tegemine uute koolide ning haridusasutuste avamise, olemasolevate uuenduse või lõpetamise ja muude haridusliste tarviduste kohta maakonnas;

Haridus väljaspool kooli.

Tabel № 5.

	Harju	Järva	Lääne	Pärnu	Petseri	Saare	Tartu	Valga	Viljan- di	Viru	Võru	Kokku
1) Mitu rahvaraamatukogu allub osakonnale 1-ks juul. 1926 a.	54	—	37	70	27	37	72	26	97	86	63	569
2) Mitu kursust registreeriti 1925 a.	37	—	50	6	8	16	7	1	6	28	12	171
3) Mitu kursust registreeriti 1926 a. I p.	28	—	68	3	6	17	20	1	4	15	10	171

õpeasutuste registreerimine; koolides normaalõpekava maksmapanek üldiste nõudmistest piirides, avalikkude ning nende aset täitvate koolide ja muude maakonnas töötavate haridusasutuste tegevuse kokkukõlase viimine ning ülevalve ja nende asutuste ning hariduslikkude organisatsioonide instrueerimine ning revideerimine; maavalitsuse poolt ülevalpeetavate koolide ja teiste haridusasutuste juhtimine; hoolitsemine ja järelvalve, et koolid tarvilikkude õppevahenditega oleksid varustatud; kasvatuslikkude ning õpetuslikkude küsimuste lahendamine ja õpetöö järelvalve; haridustöö edendamise ja juhtimine väljaspool kooli, lasteaedades ja varjupaikades; kursuste korraldamine; kultuur- ja muinsusväärtusliste varanduste eest hoolitsemine; koolide ja muude haridusliste asutuste aruannete läbivaatamine; õpejõudude registreerimine ja nende ametist vabastamise küsimused: õpetajate palga-arve pidamine ja palga maksmine; järelvalve, et vallad ja alevid ning muud koolide ülevalpidajad koolide majandusliku külje eest tarviliselt hoolitseksid; kohalikkude koolivalitsuste ja koolihoolekogude tegevuse kokkukõlase viimine, juhtimine ning revideerimine; koolimajade ehituslaenude ja kõik muud koolidesse ning üldse rahvaharidusse puutuvad küsimused, mille korraldamine ning lahendamine kooliseadustega ja muude eriseadustega või nende põhjal antud määrustega osakonnale ülesandeks tehtud, kui ka kõikide nende asjade korraldamine, mis end. õppevalitsuse ja koolivalitsuse kaotamise puhul valitsusele üle antud.

1-ks juuliks 1926 a. oli haridusosakonnas ametnikke peale osakonna juhataja, kes mõnes maavalitsuses ka mõnda muud osakonda juhatab, ja peale koolinõunikkude:

Harjumaal: 1 asjaajaja, 3 kants. am.

Järvamaal: 1 " "

Läänem.: 1 " 2 " "

Petserim.: 1 sekretär, 1 asjaajaja

Pärnum.: 1 asjaajaja, 1½ kants. am.

Saarem.: 1 " "

Tartum.: 1 " 3 " "

Viljandim.: 1 " 1 k. a.

Virumaal: 1 " 2 " " 1 raamatup.

Võrumaal: 1 " 1 " " 1 " "

Valgamaalt andmed puuduvad.

Maavalitsuste poolt ülevalpeetavad koolid.

Maavalitsuste ülevalpidamisel oli 1-ks juuliks 1926 a.

Läänemaal: Läänemaa ühiskümnaasium 19 õpetajaga.

Pärnumaal: Abja gümnaasium 7 õpetajaga, Vändra gümnaasium 9 õpetajaga, Maak. Kaubanduskool 12 õpetajaga, Saarde majapid. kool 2 õpetajaga, Uduvere majap. kool 2 õpetajaga, Tori majap. kool 2 õpetajaga ja Pärnu 5-6 kl. alkooll 1 õpetajaga.

Saaremaal: Saaremaa maakonna ühiskümnaasium 24 õpetajaga, Kuresaare tööstuskool 10 õpetajaga, Saaremaa kurtumkde kool 1 õpetajaga.

Tartumaal valitsuse ülevalpidamisel ühes Tartu linnaga oli 1-ks juuliks 1926 a. 4 Tartu linnas töötavat keskkooli, kus õppejõudude arv oli kokku 96.

Valgamaal: 1 algkool 5 õpetajaga.

Viljandimaal: Viljandi maak. poeglaste gümnaasium 19 õpetajaga, Põltsamaa ühiskümnaasium 16 õpetajaga, Põltsamaa tööstuskool 7 õpetajaga ja 3 meister-inspektoriga, Põltsamaa II astme algkool 4 õpetajaga, Viljandi II astme algkool 2 õpetajaga, Paistu II astme algkool 3 õpetajaga, Suure-Jaani II astme algkool 4 õpetajaga.

Virumaal: Rakvere poeglaste gümnaasium 9 õpetaja ja 5 tunniandjaga. Jõhvi ühiskümnaasium 8 õpetajat ja 4 tunniandjat, Väike-Maarja ühiskümnaasium 4 õpet. ja 6 tunniandjat, Rakvere Täienduskool 1 õpetaja ja 8 tunniandjaga.

Võrumaal: Rápina ühispõllumajandusgümnaasium 8 õpetajaga ja Võru tööstus-

kool 2 õpetajaga ja 2 tunniandjaga; missugune ülevaalepeetakse ühiselt Võru linnavalitsusega.

Harjumaal: Paldiski ühisreaalgümnaasium. Paldiski linnavalitsus võtab lepingu alusel kooli ülevaalepidamise kuludest osa vastavalt laste arvule. Õpetajate, ühesarvatud tunniandjad algkooli õpetajate hulgas, oli koolis 14.

Üks keskkooli õpilane läks maksma, arvesse võttes ka riigi poolt maksetavad õpetajate palgad:

Harjumaal	Mk. 22.836.—	
Järvemaal	" —	
Läänemaal	" 10.015.—	
Pärnumaal	" 6.500.—	
Petserimaal	" —	
Saaremaal	" 13.556.—	
Tartumaal	" 12.000.—	
Valgamaal	" 6.821.—	
Viljandimaal	" 14.188.—	õpemaksu
arvestamisega ja	9.469 m. õpemaksu ar-	vestamata.
Virumaal	Mk. 11.296. —	
Võrumaal	" 16.633.—, keskmiselt Mk.	12.631.—.

Maavalitsuste poolt ehitatud ja ostetud koolimajad:

Viru maavalitsuse poolt on ehitatud:

1) 1920/21 a. Sonda algkooli maja 3 klassiline, hind 1.336.551 marka, 1 kantsülla hind 7.637 marka (Maja väljastpoolt vooderdatud ja värvitud, seestpoolt krohvimata).

2) 1923 a. Jõhvi ühisgümnaasiumi koolimaja, 9 klassiline, hind 8.982.793 m. 1 kantsülla hind 14.488 marka (Maja lõpuliikult valmis, väljastpoolt vooderdatud ja värvitud, seestpoolt krohvitud).

3) 1924 a. Väike-Maarja Ühisgümnaasiumi koolimaja, 8 klassiline, hind 6.683.275 marka, 1 kantsülla hind 8.835 marka. (Maja väljastpoolt vooderdatud ja värvitud, seestpoolt krohvimata).

4) Maavalitsuse poolt on ostetud 1922 a. Poeglaste gümnaasiumi koolimaja Rakveres, 6 klassiline, hind 846.100 marka.

Võru maavalitsuse poolt on ehitatud:

Väimela põllutöökoolimaja 2 klassiline, hind 5.165.335 marka.

Tartu maavalitsuse poolt ei ole koolimajasi ehitatud ega ostetud, küll aga ehitajaid abirahade ja laenudega toetatud.

Petseri maavalitsuse poolt on ehitatud: 1924 a. 4 koolimaja 4 klassilised, hind kogusummas 14.450.000 marka, 1. k. s. hind 10.200 marka. Hooned on vooderdatud ja krohvimata.

Valla- ja alevivalitsuste kantselei töö lihtsustamisest.

— kk —

On aeg ümbervaadata ja järele mõelda, kas valla- ja alevivalitsuste kantselei töö end mõnel alal lihtsustada ja kokkutõmmata ei lase, ilma et asjaajamine ise selle all vähemutki kannataks.

Nende ridadekirjutaja leiab, et asjaajajamisel võiks järgmisi lihtsustamisi läbi viia.

Lauajuhend.

Sissetulnud posti jagame kõigepealt kahte ossa: 1) kirjad, mis kantselei korrast täitmist nõuavad ja 2) kirjad, mis seda ei nõua. Esimesed kanname lauajuhendisse harilikus korrast, teisi ei kanna ülepea lauajuhendisse. Viimaste kohta peame lühikese numeratsioonilise nimestiku, kuhu äramärgime saamise kuupäeva, kirja kuu-

päeva ja numbri ning kaustiku numbri, kuhu kiri peale teadavõtmist ja selle üle allkirjade võtmist rändab. Sarnane kord on postiametkonnas 1. jaanuarist 1925 a. maksma pandud, ja temaga oldakse väga rahul.

Numeratsioonilise nimestiku paigutamise lauajuhendi etteotsa, selleks lehti 5—6 tühjaks jättes, nii kuis tarvidus on. See nimestik on tarvilik ülevaate saamiseks, et näha, kas kiri saadud või mitte.

Terve aasta ühesisulise kirjavahetuse koondame ühe ja sama numbri alla jättes selleks juba aasta algul vastavalt tühja ruumi. Niisuguste liikide alal võiks olla:

a) Tulumaksu, „%“ ja lisarahatasumine Eesti Panga osakonda; b) kinnisvara maksu, „%“ ja lisaraha tasumine riigile, c) kinnisvara maksude tasumine maavalitsusele, d) lõbustusmaksu tasumine maavalitsusele, e) igakuuline pensioonimaksu maksmine Eesti Panga osakonda ja aruannete saatmine maavalitsusele, f) volitused invaliidide pensionide saamiseks ja lõpuks g) volitused õpetajate palkade äratoomiseks maavalitsusest.

Terve aasta võiks ka ühe ja sama numbri alla mahutada: oma jaosk. rahukohtunikult, kohtu-uurijalt ja rahukogult pea igapäev tulevad kohtukutsete kaaskirjad, vallavalitsuste poolt väljaantud tunnistused ja igasugused allkirjade tõestamised.

Kõiki nimetud kirjade liikisid ühe ja sama nr. alt leides on üksikute juhtumiste järelostimine ja õienduste väljaandmine kerge ja hõlbus.

Maksunõudmisi ei tuleks lauajuhendisse mitte sissekanda, vaid maksja numbri all väljasaata, mille üle kas maksuraamatu märkuste joonevahes ehk nimekirja lõpul vastavad märkused teha, et ülevaade kaduma ei läheks. Tulevad maksunõude kirjad täidetult ehk mõnesuguste märkustega tagasi, siis näitab meile numeratsioon-nimestik, kas nad kausta on pändud või mitte. Saadame sarnase maksunõude jälle edasi, siis märgime seda uuesti maksu nimekirjas ära.

Kirjavahetus.

Täidetud paberite tagasisaatmise jaoks tarvitatagu gummist templeid sellekohase tekstiga, kuhu tarvitude korral mõni sõna lisanduseks saab juurde kirjutada. Sarnasel viisil on paberi täitmine poole minuti töö. Teadaandeid, millest ärakiri kaustikusse tuleb jätta, kirjutatagu keemilise pliiatsiga läbi kopeerimispaberi ehk kirjutusmasinal.

Suurt jõu- ja ajakokkuhoidu annab kirjutusmasin. Sekretärid pangu vallanõukogudele ette neid osta. Minu teada on need ettepanekud Tartumaa valdades igalpool vastuvõetud. Samuti võib igasugu kutsete, maksuteadete ja m. valmistamisel soovitada mimiograafie ja muid mehhaanilisi abinõusid.

Otstarbetu töö kirjavahetuse alal.

Sarnastena osutuvad: 1) teadete saatmine isikutunnistuste ja hobusepasside

„Maaomavalitsuse“

käesoleva aasta tellimisrahad
palub lahkesti ära saata

„MAAOMAVALITSUSE“ talitus.

väljaandmise üle asutustele, kes esialgsed tunnistused ja passid välja olid annud, mis aga kõlbmatuks muutunud ja selle tagajärjel nende omanikke endiste põhjal uutega varustati, 2) igasugune hobuste omandamise ja võerandamise registratsioon, väljaarvatud allkirjade tõestamine võerandamise korral, 3) ajateenijate sõjaväeliste sisse ja välja registreerimine kodus lühikeseajalisel puhkusolekul, 4) kooliealiste laste elukoha vahetuse teate saatmine uue elukoha valla-alevivalitsusele, 5) arvepidamine sõjaväele kõlblike hobuste arvu üle valla piirides.

Need tööd võiks täieliselt ärajätta. Et nad aga seaduslike normide peal põhjenduvad, siis oleks tänuväärne, kui Maak. Liit nende määruste äramuutmiseks algatus teeks.

Lihtsustada ja endise korra juurde tagasi viia

tuleks vangide aruanded. Praegu nõutakse eraldi nõudekirjade sisseandmist vangide küüdi rahade peale 2 eks. Politsei Peavalitsusele maaval. kaudu ja eraldi 1 eks. söögi ja öömaja kulude kohta maavalitsusele. Enne oli vaja üks nõudeleht teha ja raha makseti üldsummas välja. Nüüd peab seda kolmes eksemplaris tegema ja tagajärg, raha saamine, on üks ja seesama.

Mis puutub lauajuhendi pidamisse eelkirjeldud viisil, siis on nende ridade kirjutaja seda kaks aastat teostanud ja välisrevidendid on sellega väga rahul olnud.

Ametivendade, maavalitsuste admin. os. juhatajate ja muude järeelvalve asutuste seisukohta ülaltoodud ettepanekute kohta oleks asja enese huvides väga soovitav teada saada.

Maavalitsuste 1927/28 a.

Kulude nimetus	M A A V A L I T S U S E									
	Harju		Järva		Lääne		Pärnu		Petseri	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I. Maavolikogu:										
§ 1. Volikogu liigete sõidu- ja päevarahad ja esituskulud	587 500	0,83	131 250	0,26	165 000	0,27	210 000	0,39		
§ 2. Valimiskulud	100 000	0,14	62 500	0,12	—	—	—	—		
Kokku peatükk	687 500	0,97	193 750	0,38	165 000	0,27	210 000	0,39		
II. Maavalitsus:										
§ 1. Palgad :										
a) Valitsuse liigete palgad	1 404 000	1,98	1 170 000	2,38	979 500	1,61	1 092 000	2,06		
b) Armetnikkude palgad	3 120 000	4,43	1 555 000	3,16	1 999 500	3,24	1 651 500	3,16		
d) Teenijate palgad	225 000	0,31	217 500	0,44	185 000	0,3	144 000	0,27		
§ 2. Sõidu ja päevarahad	312 500	0,44	250 000	0,51	125 000	0,2	220 000	0,41		
§ 3. Kantselei kulud	885 000	1,25	408 125	0,88	450 000	0,74	450 000	0,85		
§ 4. Majanduslised kulud:										
a) Korter, küte, valgustus	681 250	0,96	193 750	0,39	130 000	0,21	100 000	0,19		
b) Liikumis- ja veoabinõud	—	—	175 000	0,35	60 000	0,09	125 000	0,23		
d) Muud kulud	18 750	0,02	—	—	30 000	0,04	—	—		
§ 5. Mitmesugused kulud:										
a) Arstiabi ja perekonna abir.	375 000	0,53	487 500	0,99	85 000	0,14	60 000	0,11		
b) Muud kulud	—	—	12 500	0,02	20 000	0,03	—	—		
Kokku peatükk II	7 021 500	9,89	4 469 375	9,12	4 064 000	6,6	3 842 500	7,28		
III. Administratiiv ala:										
§ 1. Palgad										
a) Juriidilise büroo juhataja	195 000	0,27	90 000	0,18	—	—	—	—		
b) Vangimaja kuraator	—	—	7 500	0,00	30 000	0,04	24 000	0,04		
§ 2. Valdade revideerimise kulud	—	—	22 500	0,4	—	—	35 000	0,06		
§ 3. Omavalitsustegelaste kursused	15 000	0,02	12 500	0,02	—	—	—	—		
§ 4. Vallasekr. palga- ja teenistuslisad ja perekonna abirahad	225 000	0,31	375 000	0,76	609 000	1,0	—	—		
§ 5. Tuletõrje toetus	170 000	0,24	122 500	0,24	151 560	0,24	134 000	0,26		
§ 6. Vangide saatmine	93 750	0,13	—	—	65 000	0,1	—	—		
Kokku peatükk III	698 750	0,98	630 000	1,24	855 560	1,38	193 000	0,36		
IV. Haridus:										
A. Inspektsioon: Koolinõunik. palgad, sõidu ja päevarahad jne.	480 000	0,67	356 250	0,72	662 000	1,09	341 000	0,64		
B. Algkoolid:										
§ 1. Õpetajate palgad	19 404 500	27,4	13 235 834	26,8	13 703 835	22,7	13 500 000	25,6		
§ 2. Perekonna abirahad	1 468 750	2,06	539 986	1,1	1 000 000	1,65	750 000	1,42		
§ 3. Arstiabi	437 500	0,61	500 000	1,02	280 000	0,46	400 000	0,76		
§ 4. Sõidu- ja päevarahad j m.	31 250	0,05	40 000	0,08	150 000	0,24	35 000	0,06		
D. Keskkoolid	637 500	0,9	2 287 500	4,65	1 607 700	2,65	989 000	1,87		
E. Kutsekoolid	—	—	—	—	2 985 050	4,9	687 400	1,3		
H. Ühiskoolide ülevalpid.	37 500	0,05	250 000	0,51	—	—	250 000	0,47		
I. Toetusrahad ja stipendiumid	375 000	0,53	82 500	0,16	480 000	0,79	110 000	0,2		
K. Haridustöö väljaspool kooli	30 000	0,04	512 500	1,04	69 000	0,11	45 000	0,08		
L. Keskraamatuk. ja õpevahendid	80 000	0,11	—	—	—	—	75 000	0,14		
Kokku peatükk IV	22 983 000	32,36	17 804 570	36,08	20,937 585	34,59	17 182 400	32,54		

eelarveliste kulude kokkuvõte.

N I M E T U S												KOKKU	
Saaremaa 0/0		Tartu 0/0		Valga 0/0		Viljandi 0/0		Viru 0/0		Võru 0/0		0/0	
140 000	0,53	125 000	0,14	53 000	0,22	200 000	0,45	190 000	0,2	212 000	0,46	2 013 750	0,37
—	—	150 000	0,17	50 000	0,2	110 000	0,25	50 000	0,05	50 000	0,11	572 500	0,1
140 000	0,53	275 000	0,31	103 000	0,42	310 000	0,7	240 000	0,25	262 000	0,57	2 586 250	0,47
481 000	1,83	1 310 400	1,56	991 250	4,18	942 000	2,14	1 932 000	2,05	1 176 000	2,55	11 478 160	2,07
1 023 600	3,93	1 914 625	2,27	1 040 000	4,44	1 518 000	3,45	2 554 700	2,7	1 310 400	2,86	17 687 325	3,21
120 000	0,45	330 220	0,39	203 125	0,85	132 000	0,3	208 000	0,22	75 000	0,16	1 839 825	0,33
85 000	0,32	380 000	0,45	130 000	0,55	220 000	0,5	205 000	0,21	350 000	0,76	2 277 500	0,41
165 000	0,63	525 000	0,62	227 000	0,95	415 000	0,94	545 000	0,57	420 000	0,91	4 490 125	0,81
66 000	0,25	390 000	0,46	88 000	0,3	44 000	0,1	380 000	0,4	334 600	0,73	2 407 600	0,43
65 000	0,24	250 000	0,29	170 000	0,71	60 000	0,13	220 000	0,23	—	—	1 125 000	0,2
15 000	0,05	—	—	—	—	4 000	0,00	10 000	0,01	—	—	77 750	0,00
—	—	350 000	0,41	125 000	0,52	110 000	0,25	467 000	0,49	60 000	0,13	2 119 500	0,38
—	—	12 000	0,01	—	—	—	—	20 000	0,02	—	—	64 500	0,00
2 020 600	7,7	5 462 225	6,46	2 974 375	12,5	3 445 000	7,81	6,541 700	6,9	3,726 000	8,10	43 567 275	7,84
6 000	0,02	210 600	0,25	—	—	—	—	135 000	0,14	—	—	630 600	0,11
20 000	0,7	—	—	—	—	30 000	0,06	7 500	0,00	12 000	0,02	87 000	0,00
—	—	—	—	—	—	10 000	0,02	67 500	0,07	—	—	155 000	0,02
65 980	0,25	30 000	0,03	—	—	—	—	—	—	10 000	0,02	97 500	0,00
—	—	100 000	0,11	500 000	2,12	1 125 000	2,56	720 000	0,77	120 000	0,26	3 774 000	0,68
—	—	210 000	0,25	38 000	0,16	87 750	0,19	234 980	0,24	80 000	0,17	1 294 770	0,23
—	—	100 000	0,11	14 000	0,05	—	—	—	—	—	—	272 750	0,0
91 980	0,34	650 600	0,75	552 000	2,33	1 252 750	2,84	1 164 980	1,22	222 000	0,47	6 311 620	1,08
150 000	0,57	647 145	0,65	162 500	0,68	410 000	0,93	772 000	0,81	439 600	0,96	4 420 495	0,8
8 461 000	32,34	21 823 000	25,98	6 687 226	28,31	12 647 511	28,72	22 791 656	24,07	10 424 392	22,7	142 678 954	25,9
885 000	3,38	1 700 000	2,02	315 000	1,33	770 000	1,74	1 408 050	1,49	816 000	1,78	9 742 786	1,76
200 000	0,76	838 000	1,00	130 000	0,54	250 000	0,57	900 000	0,94	400 000	0,87	4 335 500	0,78
10 000	0,03	380 000	0,45	207 000	0,87	30 000	0,06	—	—	50 000	0,11	933 250	0,16
1 223 960	4,66	—	—	308 000	1,3	1 204 389	2,73	3 800 300	4,03	1 217 500	2,64	13 275 849	2,4
1 618 809	6,15	800 000	0,95	—	—	988 000	2,25	643 000	0,68	299 000	0,65	8 021 259	1,45
—	—	1 283 023	1,53	—	—	648 044	1,47	—	—	400 000	0,87	2 868 567	0,52
253 000	0,96	460 000	0,55	50 000	0,2	20 000	0,04	339 000	0,36	240 000	0,52	2 410 500	0,43
40 000	0,15	135 000	0,16	—	—	95 000	0,21	335 000	0,35	180 000	0,39	1 441 500	0,26
20 000	0,07	350 000	0,41	30 000	0,12	—	—	110 000	0,11	290 000	0,63	955 000	0,17
12 861 769	49,07	28 416 168	33,7	7 889 726	33,35	17 062 944	38,72	31,099 006	32,84	14 756 492	32,12	190 993 660	34,63

Kulude nimetus	M A A V A L I T S U S E									
	Harju		Järva		Lääne		Pärnu		Petseri	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
V. Tervishoid.										
§ 1. Personaal, palgad, sõidu- ja päe- varah. kantselei k. j. m.	4 992 750	7,05	1 781 250	3,63	2 432 750	4,0	1 982 200	3,76		
§ 2. Haiguste vastu võitlemine	150 000	0,21	68 750	0,13	102 000	0,16	70 000	0,13		
§ 3. Muud					452 500	0,7				
§ 4. Haigemajad	1 050 000	1,48	2 579 375	5,24	6 656 142	10,98	452 200	0,85		
Kokku peatükk V	6 192 750	8,74	4 429 375	9,0	9 643 392	15,84	2 504 400	4,74		
VI. Hoolekanne.										
§ 1. Laste kodud	2 284 273	3,2	1 464 500	2,98	—	—	545 700	1,03		
§ 2. Vanade kodud	1 322 362	1,86	1 261 531	2,56	3 382 708	5,56	—	—		
§ 3. Nõdrameel. ja kõrvalabi tar- vitajate varjupaigad	—	—	—	—	—	—	600 000	1,14		
§ 4. Lahtine hoolekanne	585 000	0,82	912 500	1,86	235 000	0,38	1 865 000	3,53		
§ 5. Muud kulud	10 000	0,1	12 500	0,02	—	—	—	—		
Kokku peatükk VI	4 201 635	5,89	3 651 031	7,33	3 617 708	5,94	3 010 700	5,7		
VII. Põllumajandus.										
§ 1. Personaal	2 433 256	3,44	1 861 250	3,72	2 018 500	3,33	269 000	0,51		
§ 2. Põllutöö kultuuri tõstmine	1 220 000	1,72	268 750	0,54	1 600 000	2,64	70 000	0,13		
§ 3. Põllumeeste ja majapid. koolid	4 153 750	5,86	1 037 500	2,1	3 341 124	5,5	590 000	1,12		
§ 4. Loomakliinikud	—	—	—	—	—	—	—	—		
§ 5. Toetusrahad	240 000	0,34	—	—	241 000	0,39	456 000	0,86		
§ 6. Muud	—	—	—	—	50 000	0,08	13 000	0,02		
Kokku peatükk VII	8 047 006	11,36	3 167 500	6,36	7 250 624	11,94	1 398 000	2,64		
VIII. Teed.										
§ 1. Personaal	1 207 500	1,79	361 250	0,73	312 000	0,51	954 500	1,8		
§ 2. Teede ja sildade ehitus ja parand.	15 600 000	21,87	9 625 000	19,5	10 080 000	16,6	20 493 000	38,68		
§ 3. Postijaamad ja öömajad	787 500	1,1	225 000	0,46	150 000	0,24	—	—		
§ 4. Muud kulud	362 500	0,51	—	—	50 000	0,08	797 500	1,51		
Kokku peatükk VIII	17 957 500	25,27	10 211 250	20,69	10 592 000	17,43	22 245 000	41,99		
IX. Ettevõtted										
X. Varanduste kulud:										
1. Kinnisvara	212 500	0,29	1 000 000	2,04	55 000	0,08	189 000	0,35		
2. Vallasvara	87 500	0,12	187 500	0,38	—	—	306 600	0,58		
Kokku peatükk X	300 000	0,41	1 187 500	2,42	55 000	0,08	495 600	0,93		
XI. Kapitalide asutamine:										
1. Tagavara kapital	—	—	—	—	—	—	—	—		
2. Muud kapitalid	—	—	—	—	—	—	65 000	0,12		
Kokku peatükk XI	—	—	—	—	—	—	65 000	0,12		
XII. Laenud.										
§ 1. Laenude tasumine	—	—	700 000	1,43	950 000	1,57	303 000	0,58		
§ 2. Laenude % ja muud kulud	93 750	0,13	625 000	1,27	800 000	1,32	27 800	0,05		
Kokku peatükk XII	93 750	0,13	1 325 000	2,7	1 750 000	2,89	335 800	0,63		
XIII. Mitmesugused kulud.										
§ 1. Pensioni maksud	1 210 660	1,71	816 250	1,66	745 000	1,24	758 940	1,44		
§ 2. Kohtukulud	62 500	0,08	12 500	0,02	50 000	0,08	25 000	0,04		
§ 3. Muud kulud	508 359	0,82	835 000	1,7	549 880	0,9	233 275	0,44		
Kokku peatükk XIII	1 781 519	2,61	1 663 750	3,38	1 344 880	2,22	1 017 215	1,92		
XIV. Tagavara summad.										
Kokku	70 968 720	100	49 376 570	100	60 775 749	100	52 899 615	100		
Kulusi ühe elanikku kohta	780		973		849		700			

N I M E T U S												KOKKU	
Saaremaa		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru			
00	0/0	00	0/0	00	0/0	00	0/0	00	0/0	00	0/0	00	0/0
1 844 600	7,16	3 574 000	4,26	1 192 750	5,02	1 971 400	4,47	3 471 000	3,67	1 793 000	3,91	25 075 700	4,55
70 000	0,26	733 440	0,87	43 000	0,18	235 000	0,53	200 000	0,21	95 000	0,2	1 767 190	0,31
231 400	1,06					160 000	0,36			231 000	0,5	1 124 900	0,2
2 180 200	8,32	650 000	0,77	—		1 460 000	3,34	322 020	0,34	400 000	0,87	15 750 837	2,86
4 416 200	16,8	4 957 440	5,9	1 235 750	5,29	3 826 400	8,7	3 993 920	4,22	2 519 000	5,48	43 718 627	7,92
750 000	2,86	1 937 500	2,3	—		1 200 000	2,74	2 392 640	2,53	2 647 900	5,78	13 222 513	2,4
707 000	2,7	2 142 000	2,55	1 176 875	4,97	—		6 377 280	6,75	500 000	1,09	16 869 756	3,05
—		—		—		605 900	1,37	—		—		1 205 900	0,22
30 000	0,11	357 540	0,42	40 000	0,16	30 000	0,06	381 500	0,4	110 000	0,24	4 546 540	0,82
—		49 000	0,05	—		873 156	1,98	20 000	0,02	45 000	0,09	1 009 656	0,18
1 487 000	5,67	4 486 040	5,32	1 216 875	5,13	2 709 056	6,15	9 171 420	9,7	3 302 900	7,2	36 854 365	6,67
322 300	1,23	1 398 200	1,65	624 250	2,67	896 800	2,04	2 084 500	2,19	375 500	0,81	12 283 556	2,22
25 000	0,09	7 5 000	0,89	76 000	0,3	2 015 000	4,56	565 000	0,59	50 000	0,11	6 594 750	1,19
10 000	0,03	225 000	0,26	—		—		9 816 080	10,3	302 000	0,66	19 475 454	3,52
—		—		15 000	0,06	—		204 200	0,21	132 000	0,28	351 200	0,06
810 500	3,1	615 000	0,73	25 000	0,1	—		206 000	0,21	877 000	1,91	3 470 500	0,63
30 000	0,11	—		15 000	0,06	—		15 000	0,01	40 000	0,08	163 000	0,02
1 197 800	4,56	2 943 200	3,53	755 250	3,19	2 911 800	6,6	12 890 780	13,51	1 776 500	3,85	42 338 460	7,64
201 000	0,8	1 443 600	1,7	292 500	1,2	648 000	1,47	950 000	1,0	157 500	0,34	6 527 850	1,18
2 410 000	9,58	23 030 000	27,53	7 925 000	33,52	10 732 370	24,35	24 000 000	25,3	15 150 000	33,0	139 145 370	25,3
—		1 804 445	2,15	20 000	0,08	35 000	0,07	125 000	0,13	—		3 146 945	0,55
—		750 000	0,89	72 500	0,03	225 000	0,51	400 000	0,42	1 642 000	3,6	4 299 500	0,73
2 711 000	10,38	27 028 045	32,27	8 310 000	35,1	11 640 370	26,4	25 475 000	26,85	16 949 500	36,94	153 119 665	27,76
—		—		—		—		18 000	0,01	—		18 000	
80 800	0,3	1 093 000	1,3	55 000	0,2	134 846	0,3	1 710 000	1,81	—		4 530 146	0,82
—		156 000	0,18	10 000	0,04	34 000	0,08	115 000	0,12	35 000	0,07	931 600	0,17
80 800	0,3	1 249 000	1,48	65 000	0,24	168 846	0,38	1 825 000	1,93	35 000	0,07	5 461 746	0,99
—		—		—		40 000	0,04	—		—		40 000	0,0
600	0,0	2 912 500	3,48	—		—		—		90 000	0,19	3 068 100	0,56
600	0,0	2 912 500	3,48	—		40 000	0,04	—		90 000	0,19	3 108 100	0,56
311 040	1,22	20 134 460	2,47	—		—		—		590 142	1,28	4 872 642	0,88
62 324	0,2	1 134 040	1,35	—		50 000	0,11	377 000	0,4	319 858	0,69	3 489 772	0,63
373 364	1,42	3 147 500	3,82	—		50 000	0,11	377 000	0,4	910 000	1,97	8 362 414	1,51
524 044	2,0	1 345 375	1,7	450 289	1,9	—		1 189 528	1,25	550 000	1,2	7 590 086	1,37
—		25 000	0,02	34 200	0,14	20 000	0,04	—		60 000	0,13	289 200	0,05
137 000	0,52	277 072	0,3	—		355 723	1,81	210 961	0,22	100 679	0,21	3 207 949	0,58
661 044	2,52	1 647 447	2,02	484 489	2,04	375 723	0,85	1 400 489	1,47	710 679	1,54	11 087 235	2,0
187 835	0,71	805 457	0,96	130 000	0,5	307 111	0,7	708 695	0,7	700 000	1,52	5 386 377	0,97
26 229 992	100	83 980 622	100	23 716 465	100	44 100 000	100	94 905 990	100	45 960 071	100	552 913 794	100
493		667		877		673		827		590		742,9	

Ülemineku puhul uue eelarve-aasta peale ja eelarve-aasta seaduse hilise ilmumise tagajärjel on osa maavalitsuste eelarvesi 12 kuu peale kokkuseatud, teistel 15 kuu peale, 1. jaan. 1927. — 1. aprillini 1928. a. 12 kuu peale on kokkuseatud Pärnumaa,

Saaremaa, Tartumaa, Viljandimaa ja Võrumaa eelarved, 15 kuu peale Harjumaa, Järvamaa, Läänemaa, Valgamaa ja Virumaa eelarved, mida eelarvete lõpu kokkuvõtete ja lõputulemuste juures arvesse tuleb võtta.

Maaparanduse tööd Läänemaal.

A. SAAR.

Läänemaa on üldiselt tuntud, kui üks kehvematest maanurkadest Eestis. Majandusline kehvus on tingitud peaaesjalikult sellest, et maapind, mis ennegi kehv, enam-vähem ka vee all kannatab ja sellepärast vähe ehk mitte sugugi sissetulekut annab. Nimelt on maa üldpindalast umbes 500.000 tiinu 40% s. o. 200.000 tiinu sooheina- ja karjamaid — meie sood ja rabad, mis „kõlbmata“ maa nime all tuntud.

Läänemaa põllumees, maaparanduse tähtsusest arusaamisele jõudes on viimaste aastate kestvusel maavalitsuse õhutusel ja kaastegevusel energiliselt maaparanduse töödele asunud, paludes ühtlasi toetust riigilt ja maavalitsuselt kavatsatud tööde läbiviimiseks. Nimelt on riigi poolt ja maavalitsuse toetusel maapidajad 1. jaanuarist 1922 a. — 1. jaanuarini 1927 a. järgmiselt magistraale kaevanud:

A. Riigi kulul.

Jrk. Nr.	Mis aastal	Tööde arv	Pikkus klm.	Töö suurus Emk.
1	1922	10	77,8	13.625.300
2	1923	5	48,5	7.196.280
3	1924	3	36,2	5.714.000
4	1925	2	19,9	3.462.000
5	1926	5	15	5.130.857
Kokku .		25	192,4	35.128.437

B. Riigi toetusel.

Jrk. nr.	Mis aastal	Magistr. arv	Pikkus klm.	Riigi poolt antud toet. Mrk.	Maap. poolt juurde makstud Emk	Töö suurus Emk.	Märkus
1	1923	2	5,2	386.000	579.000	965.000	Maapid. poolt juurde m. kulu 60 prots. töösuur.
2	1925	8	36,9	2.201.000	3.301.500	5.502.500	
3	1926	3	20,5	2.070.000	3.105.000	3.175.000	
Kokku		13	62,6	4.657.000	6.105.000	11.642.500	

C. Maavalitsuse toetusel.

Jrk. nr.	Aasta	Magistr. arv	Pikkus klm.	Maavalits. toetus Emk.	Maapid. poolt juurde makst. Emk.	Töö suurus Emk.	MÄRKUSED
1	1922	3	3,928	158.000	168.978	326.978	Maavalitsuse poolt antud toetusel keskmiselt 8—15% töökuludest.
2	1923	4	11,141	165.000	532.000	697.000	
3	1924	11	31,756	672.000	3.319.750	3.991.750	
4	1925	25	90,646	965.000	9.353.980	10.318.980	
5	1926	31	122,405	1.323.000	13.171.317	14.494.317	
Kokku		74	259,876	3.283.000	26.544.528	29.827.528	1926 a. tööd on suuremalt osalt lõpetamata.

Seega kõik kokku 112 tööd 515.876 klm. pikkuselt, töösuurusega Emk. 76.598.465.—

1925 a. on riikline toetus antud tööta tööliste krediidi arvel ja nimetud toetusega vähendates tööpuudust, ühtlasi 5.502.500 mk. väärtuses loovat tööd tehtud.

Kokku maapidajate poolt tööde läbiviimiseks juurde makstud — riigi toetusel tehtud tööde peale Emk. 6.985.500.— ja maavalitsuse toetusel tehtud tööde peale Emk. 26.544.528.— — Emk. 33.530.028.—

Peale selle on maapidajad koha peal ka ilma ühegi toetuseta ühiskraave kaevanud, mille tööväärtus miljonitesse ulatab.

Tähendatud kulude summa, mis kehvad maapidajad mõne aasta jooksul on ühise soovi — maaparanduse teostamiseks on välja annud, näitab, et Läänemaa põllumees on arusaamisele jõudnud selles, et parema elujärje kättesaamiseks tuleb kõige pealt ise

omal energiliselt kulusid kandes tööde teostamisele asuda.

Võttes aluseks, et üks verst magistraali umbkaudu 2 ruut versta soo maapinda ära kuivatab, oleks seega võimalik kultuur maaks muuta 1030 ruut klm. (192,4+62,6+259,876)×2 ehk 107.291 tiinu, s. o. umbkaudu 1/2 kogu soodest. Arvates ühe tiinu heina enamsaagiks 100 puuda ja heina puuda hinnaks 75 marka võttes, on võimalik maast Emk. 804.682.500 (107291×100×75) enam tulu saada.

Maaparanduse otstarbel looditud pinda viimaste aastate jooksul (1924, 1925 ja 1926) ligi 4500 tiinu. Üksiktalude maaparanduse töid on takistanud vee ärajuhtimise võimaluste puudus, kuna maapind lausaline ja endised vee jooksu teed ummistunud, ehk puuduvad.

Kui riik ja maavalitsus ka edaspidi kaasa aitavad maaparandustöödele, siis võime loota, et Läänemaa põllumehel tahtmist ja püsivust jätkub maa uueks loomisel.

Välismaade omavalitsus.

Läti vallaomavalitsuse raamatupidamisest ja aruannetest.

Toimetusel kasutada olevatest Läti vallaomavalitsuse raamatute vormidest ja aruannetest võib sealse raamatupidamise viisi ja aruandmise korra kohta mõndagi huvitavat leida.

Tarvitusel on seal Ameerika viis. Kuigi kassa shurnaali lineer vastab täielikult kaherkordse viisile, on tarvitusel arvete asemel kassad, mis ta süsteemilt ühekordseks teeb, nagu meil seda Liivimaa viis on. Selle tagajärjel arvestakse ainult rahalised läbikäigud, kuna varanduste üle igasugune arvestus puudub. Kolmestteistkümnest lahtrist on ainult kuus arvet (kassat) kindlaks määratud, teiste avamine on iga valla oma asi. Seega ei ole ka Lätis veel kindlat ühtiast korda läbi viidud.

Operatsioonid kantakse ükshaaval kassa shurnaalist läbi. Kassa shurnaali sidumine maksu- ja kulude raamatuga on täielik. Esimeses on vastavad lahtrid maksumaksja järjenumbriga jaoks maksuraamatus, samuti kulude raamatu lausendite jaoks.

Et varanduse ja kohuste arvestamist ei ole, näitab bilans ainult raha ja väärt-paberisi ning saada ja maksta olevaid eelarvelisi tulusi ja kulusi.

Eelarveliste kulude raamat on niisugune, nagu meie vallaval. tarvitusel oli enne Maak. Liidu poolt tehtud parandusi.

Maksude raamatud ei näe ette võla protsentide arvestamist (eelarvetes on need ettenähtud), kuid selle asemel on neil meie maksuraamatute kõrval suur headus — arvestamine sünnib kuudeviisi, nagu meil tulude ja kulude raamatuteski, võimaldades kergesti kontrolli ilma väljanõppimiseta

ja kuu kogusummade arvestamist pea raamatus.

Asi, mida meie vallaomavalitsused üldse ei tunne, on kuuaruanded maavalitsusele. Lätis on nad väga täielikud. Iga järgmise kuu 18-ks päevaks peavad vallavalitsused maavalitsusele oma eelmise kuu rahalise aruande esitama selleks valmis trükitud planketil.

Aruande tekst kinnitab, et aruanne kooskõlas raamatutega, et viimased on kõigi vallavalitsuse liikmete poolt allakirjutatud, et raamatust läbikantud summad dokumentidega tõestatud, et saldod näidatud summad ja väärt-paberid olemas n. n. e. Aruanne ise sisaldab kõigi kassade ja kapitaalide läbikäike ja seisust, aga ka eelarveliste tulude ja kulude aruannet, näidates palju eelarves üksikuid tulusi ja kulusi ettenähtud, palju sissetulnud ja väljaläinud aruande aasta algust kuni aruande kuu lõpuni, palju sellest sissetulnud ja väljaläinud aruande kuu jooksul.

Ka see tuleb aruandes äramärkida, milal valla revisjoni komisjon asjaajamist revideeris.

Aruanne kirjutakse alla vallavanema, kõigi vallavalitsuse liikmete ja asjaajaja (sekretär) poolt.

Sarnaste kuu aruannete esitamine annab vallavalitsusele küll teatud hulga tööd, kuid, peab puhtsüdamiselt tunnustama, mõjub väga palju kaasa korralikule raamatupidamisele ja õigel ajal töö ära tegemisele. Selle juures ei ole tehtud töö asjata töö. Arvete läbikäikude aruanne on raamatute kokkukõla kindlaks tegemiseks igale raamatupidajale tarvilik, kuna eelarveliste tulude ja kulude aruanne vallategelastele enestele hea ülevaate seisukorra kohta annab, (Järgneb).

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 19. Petserimaal maksvate seaduste kohta.

Eesti Ajutise Valitsuse seadusega 18. nov. 1918. a. kaotati ära valla ja ülem talurahva kohtud, mis tegutsesid 9. juuni 1889. a. alusel. Valla kohtu toimingusse jäeti V. K. S. §§ 206–219, 242–275 ette nähtud päranduse vara alahoidmise kui ka hoolekandmise ja eestkostmise asjade korraldamine.

Vene valitsuse ajal Petserimaa Baltimaade hulka ei kuulunud. Siin tegutsesid ka vallakohtud, kuid sootu teise seaduse alusel kui Baltimaal

Ajutise valitsuse seadusega jäid Eesti Vabariigi territooriumil maksta kõik endised vene seadused. Tähendab, sisu järele peaksid Petserimaal veel tegutsema vallakohtud, kellele alluksid süüteo-õude, päranduse õigustesse kinnitamise, varanduse jagamise j. m. asjad maksvas olevate seaduste põhjal.

Petserimaal maksvas olevad üld vene seadused hooldamise ja eestkostmise asjade suhtes läksid palju lahku Baltimaal maksvas olevatest sama sisulistest seadustest. Siin määras hooldajaid külakogukond, kes ka nendelt aruandeid nõulis, kuna aga järelevalve küla kodukondade tegevuse üle kuulus vallavalitsusele.

Vallavalitsuse võimupiirid on mitmel ajal uut seadustega muudetud, kuid Petserimaal kuni 28. jaanuaril 1926. a. seaduse väljaandmisega olid hooldamise ja eestkostmise asjad ikka veel vallavalitsuse kompetentsis. 26. jaanuari seadus andis siin vallakohtute võimkonda hooldamise ja eestkostmise asjad selles piires, mis 9. juuni 1889 a. seaduse järele Baltimaal vallakohtute võimkonda kuulusid.

Eriti kuulus Petserimaa vallakohtule võimkonda isikute pillajateks (raiskajateks) tunnistamine 18. mai 1911. a. seaduse alusel, mis Baltimaal mitte maksas ei olnud. Baltimaal toimetati sarnaseid asju Tsv. kps. § 1928 ja järgmistel alustel Ringkonna kohtute läbi.

6. juuni 1924. a. seadusega pandi Petserimaal maksma Tsv. kpt. seaduse §§ 1799–2097, mis ka pillajateks tunnistamisi ette näevad, kuid maksma panemise seaduses on otsekohe öeldud, et Petserimaal tuleb ikka tarvitada kohalisi tsiviil ja talurahva seadusi. Siin peab samuti arvamisele tulema, et siin seadusega ei ole 18. mai 1911 a. seadus mitte tühistatud.

Et Ajutise Valitsuse seadus 18. nov. 1918. a. kohtu asutuste, s. o. muu seas ka vallakohtute, ellukutsumise kohta Petserimaal, Kohtuministri poolt veel teostamata, ei ole põhjuseks, et vallakohtud kui niisugused oleks seadusandlisel teel ära kaotatud

Eriti tähtjas on Petserimaal isikute pillajateks tunnistamine Tsv. kps. alusel niisugusi asju Rahukogudes ajada nõuab suurt kulu ja võtab palju aega, mille jooksul isik on juba jõudnud oma varandusi ära pillata ja kui siis vallakohus ükskord Rahukogust korraldusi saab hoiu äbinõude tarvitusel võtmiseks, siis ei ole enam midagi hoiu alla võtta. Vallakohus, kui ligidalt seisev asutus võib seda palju rutemire teha ja sellega suurt kasu tuua.

Palun eelolevate asjaolude kohta ligemat juhatust.

Vallasekretär K—

Vastus:

Ajutise Valitsuse 18. nov. 1918 a. ajutiste kohtute sisseseadmise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 1 — 1918 a.) ja kohtuministri ringkirjas 20. jaanuarist 1919. a. nr. 4 vallakohtule ja ülem talurahva kohtute lõpetamise asjus („Riigi Teataja“ nr. 4 1919 a.) on selgesti väljendatud põhimõte, et edaspidi kõik nende süüte asjad kuuluvad Eesti vabariigi piirides üldkohtute kompetentsi. Sellepärast, olguigi et ajutiste kohtute sisseseadmise seaduse p. b. on ülesloetud Baltimaa kohta käivad seaduslikud normid, tuleb järeldada, et tähendatud põhimõte on maksev ka neis maa-alades, mis Eesti ja Venemaa vahelise rahulepingu („Riigi Teataja“ nr. 24 25 — 1920 a.) põhjal Eesti vabariigi maa-ala juurdeldeti. Seda sama tuleb ütelda ka hoiu kohtupidamise korras arutatavate asjade kohta, kuivõrd need viimased kuulusid vallakohtute kompetentsi. Tsiviilkohtupidamise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 77/78 — 1924. a. sead. nr. 38) § 1 põhjal pandi Petserimaal ja Narva tagusel maa-alal maksta sama kord, mis maksev siseriigis (endisel Baltimaal) (§§ 1799—2097). Sellest tuleb järeldada, et kuni tähendatud seaduse maksamahakkamiseni oli Petserimaal ja Narva tagusel maa-alal maksev tsiviilkohtupidamise seaduses ettenähtud üldine kord, s. t. muu seas ka seda, et pillajaks tunnistamine ei allunud enam vallakohtutele ts. kps. § 1460¹ ja teiste põhjal. Tsiviilkohtupidamise seaduse ühtlustamise seaduse järgi kuulub pillajaks tunnistamise asjad üldkohtutele ts. kps. § 1928 j. t. põhjal. Kõigist sellest järgneb, et Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal vallakohtud nii juriidiliselt kui on tegelikult olid oma tegevuse lõpetanud. Neid kutsuti uuesti ellu, kuid teistel alustel Petserimaal ja Narva-tagusel maa-alal vallavaesteluste kohtute asutamiseadusega („Riigi Teataja“ nr. 11—1926. a., sead. nr. 9). Selle seaduse maksamahakkamisega on, muuseas, maksvuse kaotanud ka Vene ajutise valitsuse valla semstvo kohtu määruse (seadl. ja valit. korral. kogu. nr. 122—1917. a., art. 655) VIII osa, p. 3, mille järgi hooldajate ja eestkostjate määramine kuulus vallavalitsuste („полостный земския управы“) kompetentsi.

Vabad kohad.

Taheva valla sekretäri valimine on 28. märtsil.

Kahkva valla sekretäri valimine on 26. märtsil.

Laatre valla sekretäri valimine on 26. märtsil.

Ravilda valla sekretäri valimine on 26. märtsil.

Krabi valla sekretäri valimine on 30. märtsil.